

GENERALINIO ADVOKATO

JÁN MAZÁK IŠVADA,

pateikta 2010 m. rugsėjo 14 d.¹

I — Įvadas

1. Apeliaciniu skundu *General Química SA* (toliau – GQ), *Repsol Química SA* (toliau – RQ) ir *Repsol YPF SA* (toliau – RYPF) (toliau bendrai vadinamos „apeliantės“ ir retkarčiais „ieškovės“) prašo iš dalies panaikinti 2008 m. gruodžio 18 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) (šeštoji kolegija) sprendimą *General Química ir kt. prieš Komisiją* (T-85/06; toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė jų ieškinį dėl 2005 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimo 2006/902/EB dėl [EB] 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros *Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc.* (buvusios *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation* (buvusios *Crompton Corporation*), *General Química SA, Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* atžvilgiu (byla COMP/F/C.38.443 – Kaučiuko pramonėje naudojamos cheminės medžiagos) (OL L 353, 2006, p. 50; toliau – ginčijamas sprendimas) panaikinimo.

2. Ginčijamu sprendimu Komisija paskelbė, kad GQ, RQ ir RYPF kartu su kitomis

įmonėmis pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį (dabar – SESV 101 straipsnio 1 dalis) ir EEE susitarimo 53 straipsnį, 1999–2000 metų laikotarpiu dalyvaudamos kartelyje ir suderintuose veiksmuose nustatant kainas ir keičiantis konfidencialia informacija kaučiukui apdirbti naudojamų cheminių medžiagų sektoriuje Europos ekonominėje erdvėje (toliau – EEE). Komisija paskyrė GQ solidariai su RQ ir RYPF 3,38 mln. eurų baudą.

3. Apeliacinis skundas susijęs su atsakomybės dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo priskyrimu patronuojančiai bendrovei (RYPF) už dukterinės bendrovės (GQ), kurios ši patronuojanti bendrovė tiesiogiai nekontroliuoja, neteisėtus veiksmus. Šiuo atžvilgiu paminėtina, kad GQ yra visiškai (100%) RQ priklausanti dukterinė bendrovė, o ši bendrovė savo ruožtu visiškai priklauso RYPF. Apeliantės, be kita ko, kaltina, kad Bendrasis Teismas, grupę valdančios patronuojančios bendrovės atžvilgiu automatiškai išplėtęs prezumpciją, kad ši bendrovė [iš tikrųjų] daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui, padarė teisės klaidą.

1 — Originalo kalba: anglų.

4. Apeliančės tvirtina, kad Teisingumo Teismas turėtų panaikinti skundžiamą sprendimą, kiek juo atmetamas ieškinio pagrindas, grindžiamas akivaizdžia vertinimo klaida ir motyvavimo stoka, pripažįstant apeliančių solidarią atsakomybę už SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Jos taip pat Teisingumo Teismo prašo panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio g bei h punktus ir 2 straipsnio d punktą tiek, kiek juose pripažįstama solidari RQ ir RYPF atsakomybė už GQ padarytą SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą, o jei šis reikalavimas nebūtų patenkintas – panaikinti solidarios RYPF atsakomybės pripažinimą, kiekvienu atveju atitinkamai sumažinant paskirtą baudą.

antioksidantus². GQ yra visiškai RQ priklausanti dukterinė bendrovė, o ši bendrovė visiškai priklauso RYPF. Procedūra, kuri baigėsi priimant ginčijamą sprendimą, buvo pradėta po to, kai 2002 m. balandžio 22 d. *Flexsys* pateikė prašymą pagal 2002 m. vasario 19 d. Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155; toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo). Atitinkamai 2002 m. rugsėjo 26 ir 27 dienomis bei spalio 24 dieną *Crompton* ir *Bayer* pateikė Komisijai savo prašymus dėl atleidimo nuo baudų ar baudų sumažinimo.

II — Apeliacinio skundo aplinkybės

A — Ginčijamas sprendimas

5. GQ yra Ispanijos bendrovė, kuri gamina tam tikras chemines medžiagas kaučiuko pramonei, konkrečiau – pirminius greitiklius ir [medžiagos] susidėvėjimą stabdančius

6. 2005 m. balandžio 12 d. Komisija pateikė GQ, RQ ir RYPF pranešimą apie kaltinimus, susijusį su procedūra, vykdyta, be kita ko, pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį. Grįsdama savo sprendimą aplinkybe, kad GQ yra visiškai RQ priklausanti dukterinė bendrovė, o ši bendrovė visiškai priklauso RYPF, taip pat tuo, kad GQ ir RQ siejo žmogiškasis ryšys, t. y. vienintelis vadovas (ispanų k. – „administrador unico“), kurį paskyrė RQ ir jis pakeitė GQ valdybą, Komisija nusprendė, kad RQ ir RYPF yra solidariai atsakingos už GQ pažeidimą.

2 — Kaučiuko pramonėje naudojamos cheminės medžiagos – tai sintetiniai arba organiniai chemikalai, gerinantys kaučiuko gamybos našumą ir kokybę. Automobilių pramonėje dažniausia padangoms sunaudojama daugiausia kaučiuko produkcijos. Susidėvėjimą stabdančios medžiagos ir pirminiai greitikliai pagal pardavimo vertę, kuri sudaro apytikriai 85–90% visų šių medžiagų pardavimo vertės, yra svarbiausios cheminės medžiagos kaučiuko pramonėje.

7. 2005 m. birželio 15 d. laišku RQ ir RYPF pateikė bendrą atsakymą į pranešimą apie kaltinimus. 2005 m. birželio 20 d. laišku GQ atsakė atskirai nuo jos patronuojančių bendrovių. GQ, RQ ir RYPF buvo apklaustos 2005 m. liepos 18 d. Šios bendrovės, be kita ko ginčijo atsakomybės dėl tariamai GQ padaryto pažeidimo priskyrimą RQ ir RYPF. Jos nurodė, kad, pirma, RQ ir RYPF nedalyvavo GQ atliekant veiksmus bei nežinojo apie juos ir, antra, GQ veiklą kaučiuko pramonėje naudojamų cheminių medžiagų rinkoje vykdė kaip savarankiškas subjektas.

8. Vis dėlto ginčijamu sprendimu Komisija nustatė, kad GQ, RQ ir RYPF yra solidariai atsakingos už GQ pažeidimą. Komisija ginčijamame sprendime dėl atsakomybės už GQ veiksmus priskyrimo RQ ir RYPF nurodo, kad galima daryti prielaidą, jog patronuojanti bendrovė atsakinga už jai visiškai priklausančių dukterinių bendrovių veiksmus, tačiau ši bendrovė gali paneigti prezumpciją, kad ji iš tikrųjų daro lemiamą įtaką šioms dukterinėms bendrovėms. Komisija taip pat nurodo, kad šios prezumpcijos negalima paneigti tvirtinant, kad patronuojanti bendrovė neskaitino savo dukterinių bendrovių neteisėtai elgtis. Galiausiai ginčijamame sprendime nurodoma, kad tais atvejais, kai ši prezumpcija taikoma, susijusi įmonė negali jos paneigti paprasčiausia pareiškėdama, kad patronuojanti bendrovė tiesiogiai nedalyvavo kartelyje ar apie jį nežinojo.

9. Komisija visų pirma nurodo, kad tvirtinimų, jog RQ ir RYPF (kurios ginčijamame sprendime neišskiriant nurodomos kaip „Repsol“) nebuvo atsakingos už einamuosius GQ reikalus ar jos veiklos valdymą, nepakanka norint paneigti prezumpciją, jog iš tikrųjų buvo daroma lemiama įtaka GQ.

10. Be to, Komisija tvirtina, kad „Repsol“ ir GQ pateikė dokumentus, paaiškinančius šių bendrovių santykius, valdymo struktūrą ir reikalavimą teikti informaciją. Ši institucija pažymi, kad, ieškovių teigimu, GQ verslo planas ir pardavimo tikslai nėra tvirtinami patronuojančių bendrovių. Kalbant apie produktus, kuriuos gamina GQ ir kurie skiriasi nuo „Repsol“ produktų, tarp „Repsol“ ir jų dukterinės bendrovės veiklos nėra jokių gamybos santykių, sąveikos ar vertikalių ryšių. Be to, pažeidimo padarymo laikotarpiu tas pats asmuo nevykdė tuo pat metu pareigų trijų bendrovių valdybose. Komisija taip pat pamini „Repsol“ pateiktus paaiškinimus, pagal kuriuos GQ buvo palikta viena pati be jų įsikišimo spręsti prekybos politikos klausimus, nes „Repsol“ įsigijo GQ kaip didesnio sandorio dalį, o ne dėl to, kad buvo suinteresuota jos veikla, ir ketė tą kartą ją nesėkmingai bandė parduoti.

11. Vis dėlto ginčijamo sprendimo 259–264 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymi, kad nuo 1994 m. „Repsol“ buvo vienintelis GQ akcininkas. Todėl, Komisijos teigimu, „Repsol“ galėjo žinoti apie GQ veiksmus, atsižvelgiant į tai, kad ji naudojosi 100 proc. kontrole ir jai teko bendra atsakomybė. Dėl bandymų parduoti GQ Komisija mano, kad net darant prielaidą, jog šie bandymai parduoti bendrovę galėtų rodyti, jog „Repsol“ nebuvo suinteresuota dukterinės bendrovės veikla, tai dar nereiškia, kad ji nebuvo suinteresuota GQ daryti lemiamą įtaką siekiant užtikrinti, kad per laikotarpį, kurio reikia surasti suinteresuotą pirkėją, nesumažėtų GQ reputacija ir komercinė vertė.

12. Ginčijamame sprendime Komisija taip pat pažymi, kad norint patronuojančiai bendrovei priskirti atsakomybę už dukterinės bendrovės elgesį rinkoje nėra reikalaujama, kad patronuojančios bendrovės veikla būtų bent iš dalies tokia pati kaip jos dukterinės bendrovės veikla ar su ja glaudžiai susijusi. Remdamasi panašiais argumentais Komisija tvirtina, kad tai, jog šių bendrovių valdybose nebuvo tų pačių asmenų, savaime neįrodo, kad GQ yra savarankiška bendrovė, nes, kaip matyti iš „Repsol“ pateiktų dokumentų, ji teikdavo RQ ataskaitas apie savo pardavimą, gamybą ir finansinius rezultatus.

13. Be to, Komisija nurodo, kad „Repsol“ teigimu, GQ savarankiškai nusprendavo dėl produktų, kuriuos ji parduodavo *Repsol Italia*, kainų, o tai parodo, kad GQ veikė savarankiškai ir kad ji turėjo skirtingus nei „Repsol“ interesus. Vis dėlto ginčijamame sprendime ši

institucija tvirtina, kad iš GQ ir *Repsol Italia* komercinio atstovavimo sutarties matyti, jog tarp „Repsol“ ir jų dukterinės bendrovės yra vertikalūs ryšiai. Galiausiai Komisija pastebi, kad informacija, kurią GQ perdavė *Repsol Italia* dėl jos produktų kainų padidinimo, nėra GQ ir „Repsol“ interesų konflikto įrodytas, nes bet koks GQ apyvartos padidėjimas dėl jos produktų kainų padidėjimo taip pat padidintų „Repsol“ apyvartą.

14. Ginčijamame sprendime taip pat teigiama, kad net jeigu vienintelis vadovas perleido savo įgaliojimus, susijusius su GQ veiklos valdymu, jis vis tiek užtikrino GQ ir RQ ryšį, per kurį patronuojančiai bendrovei buvo perduodama informacija apie pardavimą, gamybą ir finansinius rezultatus. Be to, GQ ir „Repsol“ finansiniai rezultatai buvo konsoliduojami, todėl GQ pelnas ar nuostoliai darė įtaką grupės pelnui ar nuostoliams.

15. Galiausiai šiuo klausimu Komisija nurodo, jog galima daryti prielaidą, kad patronuojanti bendrovė ir jai visiškai priklausanti dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę SESV 101 straipsnio prasme. Tokiomis aplinkybėmis Komisija mano, kad RQ ir RYPF nepaneigė atsakomybės už neteisėtus GQ veiksmus prezumpcijos.

16. Ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje Komisija padarė išvadą, kad GQ, RQ ir RYPF, nuo 1999 m. spalio 31 d. iki 2000 m. birželio 30 d. pažeisdamos SESV 101 straipsnį, dalyvavo [įvairiuose] susitarimuose ir suderintuose veiksmuose nustatant kainas ir keičiantis konfidencialia informacija kaučiukui apdirbti naudojamų cheminių medžiagų sektoriuje EEE. Ginčijamo sprendimo 1 straipsnio f punkte nurodytas GQ dalyvavimas darant pažeidimą, o šio sprendimo 1 straipsnio g ir h punktuose atitinkamai nurodytas RQ ir RYPF dalyvavimas darant pažeidimą.

17. Ginčijamo sprendimo 2 straipsnio d dalyje Komisija už šio sprendimo 1 straipsnyje nurodytus pažeidimus skyrė GQ solidariai su RQ ir RYPF 3,38 mln. eurų baudą.

B — Skundžiamas sprendimas

18. GQ, RQ ir RYPF 2006 m. kovo 8 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė ieškinį, kuriuo prašė iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą. Savo reikalavimams Bendrajame Teisme paremti GQ, RQ ir RYPF nurodė tris pagrindus. Pirma, akivaizdi vertinimo klaida ir nepakankamas motyvavimas, kiek tai susiję su GQ, RQ ir RYPF solidarია atsakomybe. Antra, klaidingas baudos apskaičiavimas ir, trečia, klaidingas vertinimas,

nepakankamas motyvavimas ir vienodo požiūrio principo pažeidimas taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo.

19. Atsižvelgiant į tai, kad apeliančių reikalavimai šioje apeliacinėje byloje susiję tik su Bendrojo Teismo sprendimu dėl pirmojo šiam teismui pateikto reikalavimo panaikinti pagrindo³, toliau pateikiama tik ši skundžiamojo sprendimo dalis. Taigi skundžiamojo sprendimo 58–84 punktuose Bendrojo Teismo išvados dėl pirmojo ieškinio pagrindo išdėstytos taip:

„58. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką aplinkybė, jog dukterinė bendrovė turi savarankišką teisinį subjektiškumą, dar nereiškia, kad už jos elgesį atsakomybė negali tekti patronuojančiai bendrovei, ypač jeigu dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus (1983 m. spalio 25 d. Sprendimo *AEG-Telefunken prieš Komisiją* (107/82, Rink. p. 3151) 49 punktas ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925, toliau – Sprendimas *Stora*) 26 punktas).

59. Be to, tuo ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100% jos pažeidimą padariusios dukterinės

³ — Dėl klaidingo vertinimo ir nepakankamo motyvavimo, kiek tai susiję su GQ, RQ ir RYPF solidarია atsakomybe.

bendrovės akcijų, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad ši patrunuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Avebe prieš Komisiją* (T-314/01, Rink. p. II-3085) 136 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką), ir todėl jos sudaro vieną įmonę (SESV 101) straipsnio prasme (2005 m. birželio 15 d. Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, toliau – Sprendimas *Tokai II*) 59 punktą). Todėl patrunuojanti bendrovė, kuri Bendrijos teismuose ginčija Komisijos sprendimą skirti jai baudą už dukterinės bendrovės veiksmus, turi paneigti šią prezumpciją, pateikdama jos padalinio savarankiškumą galinčių patvirtinti įrodymų (minėto Sprendimo *Avebe prieš Komisiją* 136 punktą; šiuo klausimu taip pat žr. 58 punkte minėto Sprendimo *Stora* 29 punktą).

60. Šiuo atžvilgiu, kaip tvirtina ieškovės, nors iš tikrųjų 58 punkte minėtame Sprendime *Stora* (28 ir 29 punktai) Teisingumo Teismas, be to, kad patrunuojanti bendrovė turi turėti 100% dukterinės bendrovės kapitalo, nurodė kitas aplinkybes, kaip antai, kad nebuvo užginčyta, jog patrunuojanti bendrovė darė įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai arba kad abiem bendrovėms buvo bendrai atstovaujama per administracinę procedūrą, vis dėlto šias aplinkybes Teisingumo Teismas nurodė tik siekdamas paminėti visus elementus, kuriais remdamasis [Bendrasis Teismas] grindė savo motyvus prieš nusprenddamas, kad argumentacija nebuvo pagrįsta tik tuo, jog patrunojančiai bendrovei priklausė visos dukterinės bendrovės kapitalas.

61. Taip pat, priešingai nei teigia ieškovės, ne dėl to, kad patrunojanti bendrovė kurs-tė dukterinę bendrovę padaryti pažeidimą, arba *a fortiori* ne dėl to, kad patrunojanti bendrovė dalyvavo pažeidime, bet todėl, kad jos sudaro vieną įmonę (SESV 101) straipsnio prasme, Komisija gali adresuoti sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, bendrovių grupės patrunojančiai bendrovei. Iš tikrųjų reikia priminti, kad Bendrijos konkurencijos teisėje pripažįstama, jog skirtingos bendrovės, priklausančios tai pačiai grupei, sudaro ekonominį subjektą ir todėl įmonę (SESV 101 ir 102) straipsnių prasme, jei atitinkamos bendrovės nepriima savarankiškai sprendimų dėl savo elgesio rinkoje (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* (T-203/01, Rink. p. II-4071) 290 punktą).

62. Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patrunojančiai bendrovei priklauso visos jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad patvirtintų prezumpciją, jog patrunojanti bendrovė daro lemiamą įtaką jos komercinei politikai rinkoje. Tada Komisija galės pripažinti, kad patrunojanti bendrovė yra solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, net ir konstatavus, jog minėta patrunojanti bendrovė tiesiogiai nedalyvavo susitarimuose, nebent patrunojanti bendrovė įrodytų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai.

63. Taigi šiuo atveju Komisija nepažeidė Teisingumo Teismo ir [Bendrojo Teismo] praktikos, tik bendrai nurodydama aplinkybę, kad 100% GQ kapitalo priklausė jos patronuojančioms bendrovėms, ir atmesdama GQ savarankiškumui įrodyti skirtus ieškovių argumentus, siekiant šioms bendrovėms priskirti antikonkurencinius GQ veiksmus.
64. Todėl Komisija nepadarė klaidos pripažindama RQ ir RYPF atsakingomis už pažeidimą, kurį dėl tokio atsakomybės priskyrimo jos gali būti laikomos įvykdžiusios (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla Oyj ir kt. prieš Komisiją* (C-294/98 P, Rink. p. I-10065) 28 punktą). Remiantis šiuo pagrindu nėra reikšmingas argumentas, kad RQ ir RYPF tiesiogiai nedalyvavo darant nagrinėjamą pažeidimą.
65. Antra, dėl argumento, jog per ikiteisminę procedūrą RYPF ir RQ perdavė Komisijai įvairius dokumentus, skirtus nuginčyti atsakomybės prezumpciją ir suteikti svarių GQ komercinio ir veiklos savarankiškumo įrodymų, reikia pažymėti, kad patronuojanti bendrovė turi pateikti Pirmosios instancijos teismui įvertinti visus su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp jos dukterinės bendrovės ir jos pačios susijusius įrodymus, kurie, jos manymu, įrodytų, kad jos nesudaro vieno ekonominio subjekto.
66. Nagrinėjamu atveju ginčijamo sprendimo 262 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad vienintelis vadovas vis dar užtikrina GQ ir RQ ryšį, kad RYPF įtraukia GQ ir RQ finansinę atskaitomybę į konsoliduotą grupės atskaitomybę ir kad RQ bei RYPF pateikė bendrą atsakymą į pranešimą apie kaltinimus. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad egzistavo vienas subjektas.
67. Todėl RYPF ir RQ turėjo per ikiteisminę procedūrą įrodyti, kad GQ savarankiškai sprendė dėl savo elgesio rinkoje, o RYPF ir RQ nedarė lemiamos įtakos jos politikai.
68. Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog ieškovės tvirtino, kad RQ įrodė Komisijai, jog po 2002 m. rugsėjo 27 d. GQ verslo vietoje atlikto patikrinimo ji liepė GQ nutraukti bet kokius veiksmus, kurie galėtų pažeisti konkurencijos normas.
69. Vien šio ieškovių pareiškimo pakanka įrodyti, kad RQ darė lemiamą įtaką ne tik GQ politikai rinkoje, bet ir jos neteisėtam elgesiui, dėl kurio buvo priimtas ginčijamas sprendimas.

70. Vis dėlto siekiant išsamumo Pirmosios instancijos teismas [papildomai] išnagrinės, ar, kaip tvirtina ieškovės, ginčijamame sprendime Komisija padarė klaidą vertindama ieškovių pateiktus įrodymus, ar klaidingai jais nesivadovavo.
71. Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad aplinkybė, jog dukterinės bendrovės veikla skiriasi, netgi visiškai, nuo grupės veiklos, ar net tokia aplinkybė, kad patronuojanti bendrovė bandė, nors ir nesėkmingai, perparduoti savo dukterinę bendrovę, negali paneigti prezumpcijos, kad RQ ir RYPF tenka atsakomybė. Net jeigu įmonių grupės ir jas kontroliuojančios bendrovės dažnai užsiima skirtinga verslo veikla ir retkarčiais parduoda kai kurias savo dukterines bendroves, jos jau buvo laikomos sudarančiomis vieną įmonę [SESV 101] straipsnio prasmė (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Akzo Nobel prieš Komisiją* (T-330/01, Rink. p. II-3389) 78 ir 82 punktus).
72. Be to, reaguodama į ieškovių prašymą pateikti dokumentus, Komisija Pirmosios instancijos teismui perdavė dokumentą, kuriame buvo įtraukti 1998–2000 metų RQ valdybos protokolai, kuriuose išdėstyti GQ finansiniai rezultatai ir nutarimas dėl GQ priklausančių *Silquímica SA* akcijų pardavimo bei GQ nekilnojamojo turto pardavimo. Šis dokumentas visais esminiais aspektais patvirtina
- ginčijamame sprendime išdėstytą Komisijos išvadą. Jei RQ valdyba atlieka svarbų vaidmenį dėl keleto esminių GQ strategijos aspektų, kaip antai nekilnojamojo turto ar [turimų] kapitalo dalių pardavimo, ir šiuo klausimu yra išsaugojusi teisę priimti galutinį sprendimą, tai reiškia, kad ji daro lemiamą įtaką GQ elgesiui.
73. Kalbant apie argumentą, kad ieškinį pateikusių bendrovių [valdymo] organuose nedalyvavo tie patys asmenys, reikia konstatuoti, jog iš 2004 m. balandžio 5 d. laiško, kurį GQ nusiuntė Komisijai ir ieškovės pateikė per ikiteisminę procedūrą, matyti, kad [konfidenciali informacija] buvo GQ valdybos pirmininkas nuo 1996 iki 2000 metų ir RQ valdybos narys nuo 1998 iki 1999 metų. Be to, reikia pažymėti, kad atsakydamos per teismo posėdį į šiuo atžvilgiu pateiktus klausimus ieškovės bent jau netiesiogiai pripažino, kad buvo toks pareigų sutapimas.
74. Atsižvelgiant į minėtą teismų praktiką taip pat negalima pritarti argumentui, jog ginčijamame sprendime Komisija neišnagrinėjo faktinių įrodymų, kurie patvirtino, kad tik GQ vadovai, iš anksto neinformuodami RQ ir be jos suteikto leidimo, sprendė dėl bendrovės komercinės politikos ir ją įgyvendino. Tas pats pasakytina apie tvirtinimus, kad informacija, kurią GQ teikė RQ, buvo susijusi ne su komercine politika, o su dukterinės bendrovės finansiniais rezultatais.

75. Dėl GQ ir *Repsol Italia* santykių reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija teisingai paneigė ieškovių argumentą dėl tariamo GQ ir jos patronuojančių bendrovių interesų konflikto, nurodydama, kad RYPF įtraukia grupės, kurią sudaro keletas dukterinių bendrovių, be kitų, GQ ir *Repsol*, finansines atskaitomybes į konsoliduotą grupės atskaitomybę. Be to, Komisija taip pat teisingai nustatė, kad šių santykių pobūdis tik patvirtina prezumpciją, jog egzistuoja viena įmonė.
76. Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, pritariant ginčijamo sprendimo 264 konstatuojamojoje dalyje Komisijos pateiktai išvadai, jog ieškovėms nepavyko paneigti prezumpcijos, kad patronuojančios bendrovės yra atsakingos.
77. Galiausiai nė vienas ieškovių papildomai pateiktas argumentas negali pakenkti ginčijamam sprendimui.
78. Pirma, kalbant apie argumentą, kad Komisija niekada neprašė informacijos apie RQ ir RYPF santykius ir niekada nebandė nustatyti, ar RQ ir RYPF buvo tos pačios įmonės dalis, pakanka konstatuoti: kadangi ieškovės neginčijo, jog RYPF priklauso 100% RQ kapitalo, RYPF turėjo paneigti prezumpciją, kad ji darė lemiamą įtaką RQ politikai ir kartu su RQ sudarė vieną įmonę [SESV 101] straipsnio prasme, tačiau ji to nepadarė.
79. Antra, dėl argumento, kad nebuvo galima numatyti, jog RYPF bus pripažinta solidariai atsakinga kartu su RQ ir GQ, ieškovės iš esmės pabrėžia, kad pranešime apie kaltinimus, priešingai nei ginčijamame sprendime, RYPF atsakomybė buvo motyvuojama ne neteisėtu GQ, bet neteisėtu RQ elgesiu.
80. Reikia konstatuoti, kad pranešimas apie kaltinimus šiuo atžvilgiu nesiskiria nuo ginčijamo sprendimo. Ginčijamojo sprendimo 254 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ieškovės yra solidariai atsakingos, nes, be kita ko, RQ priklauso 100% GQ kapitalo, o RYPF priklauso 100% RQ kapitalo; be to pranešimo apie kaltinimus 344 punkte nurodyta, kad RQ atsakomybė tenka RYPF dėl realios kontrolės ir lemiamos įtakos, kurią turėjo, nes jai priklausė 100% RQ kapitalo, prezumpcijos.
81. Argumentas, kad dvi formuluotės yra prieštaraujančios, paremtas klaidingu

teismų praktikos, susijusios su pažeidimo inkriminavimu, suvokimu. Atsakomybės prezumpcija, kylanti dėl kapitalo valdymo, taikoma ne tik tais atvejais, kai tarp patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės yra tiesioginis ryšys, bet taip pat tokiais atvejais, koks nagrinėjamas šioje byloje, kai ryšys yra netiesioginis, t. y. per tarpinę dukterinę bendrovę.

84. Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, pirmąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.“

III — Šalių reikalavimai

82. Taigi, kadangi Bendrijos konkurencijos teisė pripažįsta, jog skirtingos bendrovės, priklausančios tai pačiai grupei, sudaro ekonominį subjektą ir todėl įmonę [SESV 101 ir 102] straipsnių prasme, jei atitinkamos bendrovės savarankiškai nepriima sprendimų dėl savo elgesio rinkoje, nėra reikšminga, ar patronuojanti bendrovė kontroliuoja šias bendroves tiesiogiai, ar netiesiogiai, nes atsakomybė už pažeidimą bet kuriuo atveju gali būti priskirta patronuojančiai bendrovei (šiuo atžvilgiu žr. 61 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 290 punktą).

83. Todėl reikia daryti išvadą, kad ieškovės iš pranešimo apie kaltinimus ir pirmiausia jo 344 punkto negalėjo pagrįstai nustatyti, kad Komisija nepriskirs RYPF nagrinėjamo pažeidimo.

20. Apeliaciniame skunde apeliančės Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimą byloje T-85/06 tiek, kiek juo atmestas ieškinio pagrindas, grindžiamas akivaizdžia vertinimo klaida ir motyvavimo stoka pripažįstant apeliančių solidarį atsakomybę,

— panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio g bei h punktus ir 2 straipsnio d punktą tiek, kiek jais RYPF ir RQ pripažįstamos kartu su GQ solidariai atsakingomis už EB sutarties 81 straipsnio 1 dalies (dabar – SESV 101 straipsnis) pažeidimą, o jei šis reikalavimas nebūtų patenkintas – panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek juo pripažįstama solidari RYPF atsakomybė, kiekvienu atveju atitinkamai sumažinant baudą.

21. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

A — *Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo*

— atmesti apeliacinį skundą,

— priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

23. Apeliantės tvirtina, kad Bendrasis Teismas klaidingai taikė atsakomybės priskyrimo patronuojančiai bendrovei už jos dukterinės bendrovės veiksmus kriterijų, kuris nesusijęs su bylos faktais ir aplinkybėmis ar su šios dukterinės bendrovės padarytu pažeidimu. Taigi nusprendamas, kad remiantis tuo, jog paprastai egzistuoja ekonominis vienetas, kai patronuojanti bendrovė turi galimybę ar teisę daryti lemiamą įtaką dukterinei bendrovei, ir todėl priskirdamas patronuojančiai bendrovei atsakomybę už dukterinės bendrovės veiksmus Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą.

IV — Apeliacinis skundas

22. Apeliaciniam skundai pagrįsti apeliantės nurodo du pagrindus. Pirmiausia – tai teisės klaida priskiriant atsakomybę už EB 81 straipsnio 1 dalies (dabar – SESV 101 straipsnio 1 dalis) pažeidimą bei aiškinant ir taikant prezumpciją, kad patronuojanti bendrovė kontroliuoja savo dukterines bendroves, įskaitant taisyklių dėl įrodinėjimo pareigos pažeidimą ir faktų iškraipymą. Apeliantės taip pat nurodo, kad prezumpcija buvo pakeista teisine prezumpcija (*iuris et de iure*) ir kad nebuvo taikytas asmeninės atsakomybės principas. Antra, buvo padaryta teisės klaida priskiriant atsakomybę grupės patronuojančiai bendrovei RYPF, nes buvo netinkamai išplėsta prezumpcija, kad patronuojanti bendrovė kontroliuoja savo dukterines bendroves. Apeliantės taip pat kaltina, kad buvo perkelta įrodinėjimo pareiga ir automatiškai taikyta atsakomybė bendrovių grupei.

24. Apeliantės mano, kad Bendrasis Teismas neteisingai taikė teismų praktiką, pagal kurią dukterinės bendrovės elgesys gali būti priskiriamas patronuojančiai bendrovei, jeigu dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės, su kuria ji sudaro ekonominį vienetą, nurodymus⁴. Bendrasis Teismas negali savo išvados dėl ekonominio vieneto egzistavimo pagrįsti vien remdamasis nugūnčijama prezumpcija⁵, kad patronuojanti bendrovė, kuriai priklauso visos jos dukterinės bendrovės akcijos, gali daryti lemiamą įtaką tokios dukterinės bendrovės elgesiui.

4 — 1972 m. liepos 14 d. Sprendimo *Imperial Chemical Industries prieš Komisiją* (48/69, Rink. p. 619) 133 ir 134 punktai.

5 — 1983 m. spalio 25 d. Sprendimo *AEG-Telefunken prieš Komisiją* (107/82, Rink. p. 3151) 50 punktas.

25. Todėl apeliančios mano, kad skundžiamame sprendime nusprendžiamas, kad Komisija neprivalo pateikti papildomų įrodymų, patvirtinančių, jog patronuojanti bendrovė iš tikrųjų darė įtaką dukterinės bendrovės elgesiui⁶, Bendrasis Teismas pažeidė asmeninės atsakomybės principą bei taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos ir aptariamą prezumpciją padarė nenuginčijamą, nes neįmanoma įrodyti patronuojančios bendrovės asmeninės atsakomybės nebuvimo.

26. Apeliančios mano, kad lemiamos įtakos prezumpcija, pagrįsta 100% akcijų kontrole, neatleidžia Komisijos nuo pareigos įrodyti patronuojančios bendrovės atsakomybę, remiantis įrodymais patikrinant, ar patronuojanti bendrovė iš tikrųjų kontroliavo dukterinę bendrovę, o dukterinė bendrovė daugiausia veikė pagal gautas instrukcijas⁷.

27. Be to, apeliančių teigimu, nėra įvardyti įrodymai, kuriuos reikia pateikti tam, kad būtų paneigta prezumpcija, o skundžiamu sprendimu Komisijai suteikiama neribota laisvė vertinti ir nagrinėti šiai prezumpcijai paneigti pateiktus įrodymus.

28. Komisija tvirtina, kad apeliančios nori ginčyti Bendrijoje nusistovėjusią teismų praktiką dėl solidarios atsakomybės. Teisingumo Teismas Sprendime *AEG-Telefunken prieš Komisiją*⁸ aiškiai įtvirtino prezumpciją, kad nuo patronuojančios bendrovės visiškai priklausoma dukterinė bendrovė neišvengiamai vykdo tų pačių įstatuose numatytų organų apibrėžiamą politiką kaip ir patronuojanti bendrovė. Taigi patronuojančiai bendrovei galima priskirti jos dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą net ir tuo atveju, kai nėra jokių įrodymų, kad patronuojanti bendrovė koku nors būdu buvo susijusi su nagrinėjamo pažeidimo padarymo aplinkybėmis. Be to, Sprendime *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*⁹ Teisingumo Teismas taip pat patvirtino patronuojančios bendrovės atsakomybę remdamasis šia prezumpcija ir nereikalaudamas jokio papildomo elemento, galinčio sieti patronuojančią bendrovę su pažeidimu.

29. Šiuo atžvilgiu Komisija mano, kad priešingai nei tvirtina apeliančios, aptariama prezumpcija neatleidžia Komisijos nuo jai tenkančios įrodinėjimo pareigos. Iš tikrųjų, kaip teigė generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje byloje *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, C-97/08 P¹⁰, pasinaudojimas aptariama prezumpcija nelemia (su nekaltumo prezumpcija nesuderinamo) įrodinėjimo naštos perkėlimo. Kadangi tai, kad patronuojanti bendrovė valdo 100% savo dukterinės bendrovės akcijų, *prima facie* leidžia daryti išvadą, jog lemiamą įtaką iš tikrųjų daroma, patronuojanti bendrovė turi paneigti kaip tik šią išvadą pateikdama įtikinamų priešingų įrodymų. Todėl

6 — Taigi po naujausios šio teismo praktikos, iš naujo išaiškintą 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925), pavyzdžiui, 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (T-112/05, Rink. p. II-5049, 60 ir 61 punktai) ir 2008 m. spalio 8 d. Sprendimas *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* (T-69/04, Rink. p. II-2567, 57 punktas).

7 — Žr. 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *DaimlerChrysler prieš Komisiją* (T-325/01, Rink. p. II-3319) 218 punktą ir 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02, Rink. p. II-947) 132 punktą.

8 — Minėtas 5 išnašoje.

9 — Minėtas 6 išnašoje.

10 — 2009 m. balandžio 23 d. išvada (Rink. I-8237).

Komisija privalo pateikti tik būtinus įrodymus, kad prezumpcija yra taikoma.

30. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką atsakomybė už dukterinės bendrovės elgesį gali tekti patronuojančiai bendrovei, be kita ko, kai nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiskumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgdama į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius. Iš tikrųjų taip yra dėl to, kad tokioje situacijoje patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto nariai ir todėl sudaro vieną įmonę, o tai leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiai bendrovei, nekeltant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą¹¹.

31. Kalbant apie konkretų šioje byloje nagrinėjamą atvejį, susijusį su patronuojančia bendrove, kuri turi 100% jos Europos Sąjungos (ES) konkurencijos normų pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, mano nuomone, rašytiniai procesiniai dokumentai, kurie šioje apeliacinėje byloje buvo pateikti 2009 m. vasario 27 d. (apeliacinis skundas) ir 2009 m. gegužės 14 d. (atsiliepimas į apeliacinį skundą), pasidarė tam tikra dalimi neaktualūs dėl 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo priimto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P). Iš tikrųjų šalys tai pripažino per 2010 m. balandžio 29 d. šioje apeliacinėje byloje vykusį teismo posėdį.

11 — Žr. 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, (C-97/08 P) 58 bei 59 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką. Iš tikrųjų ribota bendrovės atsakomybė netaikoma siekiant nustatyti už pažeidimą atsakingą ūkio subjektą ar įmonę.

32. Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100% jos ES konkurencijos normų pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, viena vertus, ši patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką jos dukterinės bendrovės elgesiui ir, kita vertus, egzistuoja nugincijama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui¹². Tokiomis aplinkybėmis <...> Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi nugincyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių parodyti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai¹³.

33. Taigi, priešingai nei tvirtina apeliančios, Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos nusprenddamas, jog tam, kad atsirastų ši prezumpcija, visiškai kontroliuojamos dukterinės bendrovės atveju Komisija neprivalo

12 — Žr. šio 10 išnašoje minėto sprendimo 60 punktą. Mano nuomone, aptariama prezumpcija turi tą privalumą, kad ji yra aiški ir todėl prisideda užtikrinant teisinį tikrumą. Šiuo atžvilgiu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados, pateiktos byloje *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) 71 punktą. Taigi patronuojančios bendrovės yra informuotos apie joms tam tikromis aplinkybėmis galinčią kilti atsakomybę už dukterinių bendrovių veiksmus ir gali imtis atitinkamų priemonių, kurių jos turi teisę imtis atsižvelgdamos į tai, kad joms priklauso 100% dukterinės bendrovės akcijų, užtikrinant, kad šios bendrovės laikytųsi konkurencijos teisės.

13 — Žr. 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, (C-97/08 P) 61 punktą. Kai kyla aptariama prezumpcija, manau, kad patronuojančiai bendrovei iš tikrųjų perkeliama įrodinėjimo pareiga, jeigu ji nori nugincyti šią prezumpciją, todėl ji privalo pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai. Norėčiau pažymėti, kad man nežinoma ar viena Teisingumo Teismo ar netgi Bendrojo Teismo nagrinėta byla, kurioje aptariama prezumpcija iš tikrųjų būtų nugincyta.

pateikti papildomų įrodymų, patvirtinančių, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką dukterinės bendrovės elgesiui¹⁴. Taigi remdamasi nagrinėjama prezumpcija Komisija neprivalo pateikti papildomų įrodymų, patvirtinančių, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų darė įtaką dukterinės bendrovės elgesiui arba iš tikrųjų žinojo apie pažeidimą ar dukterinės bendrovės vaidmenį jį darant¹⁵.

34. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) Teisingumo Teismas akcentavo nuginčijamą nagrinėjamos prezumpcijos pobūdį. Jei būtų nuspręsta kitaip, manau, kad tai būtų pagrindinių teisių pažeidimas¹⁶. Nuginčijamas prezumpcijos pobūdis yra būtinas siekiant užtikrinti susijusios patronuojančios bendrovės teisę į gynybą bei teisę kreiptis į teismą ir, be kita ko, yra atsvara tai aplinkybei, kad prezumpcija gerokai sumažina Komisijai tenkančią įrodinėjimo našą. Taigi visi patronuojančios bendrovės pateikti įrodymai turi būti ypač rūpestingai įvertinti ir nustatyta jų reikšmė bylai. Todėl reikia pripažinti netinkamu apeliančių tvirtinimą, kad prezumpcija iš tikrųjų yra nenuginčijama.

35. Vis dėlto prezumpcija galios, nebent patronuojanti bendrovė galėtų įrodyti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai. Tvirtinimas, kad visiškai kontroliuojama dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai, turi būti pagrįstas aiškiais ir nuosekliais įrodymais, kuriuos Komisija privalo įvertinti, o šį vertinimą galiausiai patikrintų Teisingumo Teismas.

36. Be to, manau, kad nors tam tikri įrodymai, vertinami atskirai, gali būti nepakankami aptariamai prezumpcijai nuginčyti, patronuojančios bendrovės pateikti įrodymai turi būti vertinami visi kartu, siekiant nustatyti, ar šios įrodymų visumos pakanka prezumpcijai nuginčyti. Kaip Teisingumo Teismas aiškiai pažymėjo Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P), siekiant nustatyti, ar dukterinė bendrovė pati sprendžia dėl savo elgesio rinkoje, reikia atsižvelgti į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove ir kurie gali skirtis, nelygu konkretus atvejis, ir todėl negali būti išvardyti kaip baigtinis sąrašas¹⁷.

37. Apeliantės išdėstė keletą papildomų reikalavimų, susijusių su tuo, kad sprendimas dėl jų pateiktų įrodymų Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą arba iškraipė faktines aplinkybes. Komisija ginčija šiuos reikalavimus. Kaip

14 — Žr. skundžiamo sprendimo 62 punktą.

15 — Žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados, pateiktos 10 išnašoje minėtoje byloje *AkzoNobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P), 90 ir 91 punktus.

16 — Visų pirma žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Nioje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, 2000, p. 1), iš dalies pritaikytos 2007 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (OL C 303, 2007, p. 1), 47 straipsnį „Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“ ir 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnį „Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą“. Šiuo atžvilgiu darčiau analogiją Teisingumo Teismo praktikai viešųjų pirkimų srityje, kai Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės normos, kurios tam tikriems dalyviams automatiškai neleidžia sudaryti viešųjų pirkimų sutarčių, prieštarauja ES teisei. Žr. 2005 m. kovo 3 d. Sprendimo *Fabrimcom* (sujungtos bylos C-21/03 ir C-34/03, Rink. p. I-1559) 33 ir 35 punktus; 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Michaniki* (C-213/07, Rink. p. I-9999) 63–69 punktus; 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Assitur* (C-538/07, Rink. p. I-4219) 29–33 punktus ir 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Serrantoni ir Consorzio stabile edili* (C-376/08, Rink. p. I-12169) 40–46 punktus.

17 — Žr. 10 išnašoje minėto sprendimo 74 punktą. Priešingai nei tvirtina apeliants (žr. šios išvados 27 punktą), Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas neprivalo abstrakčiai nurodyti, kokių įrodymų reikia pateikti norint nuginčyti prezumpciją.

matysime iš toliau pateiktų išsamesnių motyvų, manau, jog dauguma apeliančių reikalavimų paprasčiausia siekiama, kad Teisingumo Teismas iš naujo įvertintų su byla susijusius faktus, o tai akivaizdžiai nėra šio teismo kompetencija apeliacinėse bylose¹⁸.

38. Priešingai nei skundžiamojo sprendimo 66 punkte konstatavo Bendrasis Teismas, jog aplinkybės, kad vienintelis vadovas užtikrina GQ ir RQ ryšį, kad RYPF įtraukia GQ ir RQ finansinę atskaitomybę į konsoliduotą grupės atskaitomybę ir kad RQ bei RYPF pateikė bendrą atsakymą į Komisijos pranešimą apie kaltinimus, leidžia teigti, kad egzistavo vienas subjektas, apeliančės mano, kad šie elementai neleidžia daryti išvados, jog egzistavo ekonominis vienetas, kuri pateisintų atsakomybės patronuojančiai bendrovei priskyrimą.

39. Prieš nagrinėjant iš esmės kiekvieną šių susijusių faktinių aplinkybių, reikia pasakyti,

18 — Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Teisingumo Teismas neturi kompetencijos nustatyti faktinių aplinkybių, ar, išskyrus išimtinius atvejus, nagrinėti įrodymų, kuriais Bendrasis Teismas pasirėmė šioms faktinėms aplinkybėms pagrįsti. Jeigu įrodymai buvo gauti teisėtai, laikytasi bendrųjų teisės principų ir įrodinėjimo naštai bei renkant įrodymus taikomų procedūrinių taisyklių, tik Bendrasis Teismas turi vertinti jam pateiktų įrodymų įrodomąją galią. Taigi šis vertinimas, išskyrus šių įrodymų iškraipymo atvejus, nėra teisės klausimas, kuriam taikoma Teisingumo Teismo kontrolė. Kaltindamas Bendrąjį Teismą įrodymų iškraipymu, apeliančias turi tiksliai nurodyti, kokie įrodymai buvo iškraipyti, ir vertinimo klaidas, dėl kurių, jo nuomone, Bendrasis Teismas juos iškraipė. Toks iškraipymas konstatuotinas, kai, nesant naujų įrodymų, esamų įrodymų vertinimas akivaizdžiai klaidingas. Šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją* (C-413/08 P, Rink. p. I-5361) 15–17 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką.

kad, mano nuomone, Bendrasis Teismas nesirėmė vien minėtomis faktinėmis aplinkybėmis, bet jos buvo tik papildomi įrodymai, patvirtinantys ekonominio vieneto, pagrįsto 100% dukterinės bendrovės akcijų valdymu, egzistavimą¹⁹. Atrodo, kad apeliančės ir Komisija sutinka, jog aptariama finansinė atskaitomybė buvo įtraukiama į konsoliduotą grupės atskaitomybę vykdamas teisinę pareigą, kylančią dėl aptariamų bendrovių sąsajų. Jeigu į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove, galima atsižvelgti kaip į ekonominio vieneto egzistavimo įrodymus²⁰, manau, kad Bendrasis Teismas nepadarė klaidos atsižvelgdamas į šias faktines aplinkybes, nors jos įvertintos tik kaip papildomas įrodymas. Be to, kadangi apeliančės neginčijo tos aplinkybės, kad GQ ir RQ iš tikrųjų siejo vienintelis vadovas, šis įrodymas nebuvo nereikšmingas papildomas ekonominio vieneto, sudaryto iš GQ, RQ ir RYPF, egzistavimo įrodymas. Be to, tai, kad RQ bei RYPF pateikė bendrą atsakymą į Komisijos pranešimą apie kaltinimus, taip pat nėra nereikšminga aplinkybė, tai vėgi papildomas įrodymas, parodantis ekonominio vieneto egzistavimą²¹.

40. Apeliančės taip pat mano, kad skundžiamo sprendimo 68 ir 69 punktuose Bendrasis Teismas padarė klaidą pateikdamas faktinių aplinkybių, susijusių su RQ reikalavimu, kad po 2002 m. rugsėjo 27 d. GQ patalpose atlikto patikrinimo ši bendrovė laikytųsi

19 — Žr. skundžiamo sprendimo 58–63 punktus.

20 — Žr. 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 72–74 punktus.

21 — Pagal analogiją žr. 6 išnašoje minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 29 punktą ir 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 50 punktą.

konkurencijos teisės normų, teisinį kvalifikavimą ir jas iškreipė, nes šis reikalavimas neįrodo ekonominio vieneto egzistavimo. Manau, kad apeliančios neįrodė, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ar iškreipė faktus. Tai, kad toks nurodymas nutraukti veiksmus buvo duotas, o to neginčija apeliančios, yra įrodymas, nors ir susijęs su laikotarpiu po pažeidimo padarymo, kad RQ darė lemiamą įtaką GQ elgesiui rinkoje.

41. Skundžiamojo sprendimo 69 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vien šio nurodymo pakanka įrodyti, jog RQ darė lemiamą įtaką GQ. Tačiau šis teismo tvirtinimas, kuris yra kiek klaidinantis, nėra pagrindas panaikinti skundžiamą sprendimą, nes jį reikia skaityti kartu su skundžiamojo sprendimo 62 ir 63 punktais, kuriuose aiškiai nurodoma, kad faktinėms šios bylos aplinkybėms taikoma nagrinėjama prezumpcija.

42. Apeliančios taip pat tvirtina, kad skundžiamojo sprendimo 70–76 punktuose vien išsamumo tikslais atlikdamas glaustą vertinimą Bendrasis Teismas padarė klaidą pareiškdamas nuomonę dėl apeliančių pateiktų paneigiančių įrodymų teisinio įvertinimo ir juos iškreipė. Kadangi tai yra rimti ir nuoseklūs įrodymai, objektyvus ir nešališkas stebėtojas pripažintų, kad GQ buvo nepriklausoma nuo RQ.

43. Apeliančios tvirtina, kad Bendrasis Teismas akivaizdžiai iškreipė faktus, skundžiamojo sprendimo 71 punkte nenurodydamas, jog GQ vykdė veiklą dar tuomet, kai nepriklausė RQ grupei, kad GQ ta veikla nebuvo susijusi su RQ veikla ir kad RQ daugybę kartų bandė parduoti GQ 1993–2004 metais. Apeliančių teigimu, šios aplinkybės yra akivaizdūs įrodymai, kad RQ nesidomėjo GQ.

44. Reikia priminti, kad skundžiamojo sprendimo 71 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, jog šių tvirtinimų nepakanka nuginčyti nagrinėjamą prezumpciją, nes patrunuojančios ir dukterinės bendrovės dažnai užsiima skirtinga veikla, o patrunuojančios bendrovės retkarčiais parduoda savo dukterines bendroves. Manau, kad šiais tvirtinimais apeliančios tinkamai pagal teisinius reikalavimus neįrodė, jog buvo iškreipti faktai, nes jos neįrodė, kad buvo padaryta vertinimo klaidų, dėl kurių, jų nuomone, buvo iškreiptos nagrinėjamos faktinės aplinkybės. Mano nuomone, nors apeliančios formaliai remiasi teisės klaida, jos iš esmės ginčija Bendrojo Teismo atliktą faktų vertinimą. Be to, kalbant apie kaltinimą, kad Bendrasis Teismas nenurodė, jog GQ vykdė veiklą dar tuomet, kai nepriklausė RQ grupei, nematau jo teisinės ar faktinės reikšmės atsižvelgdamas į tai, kad RQ įsigijo visas GQ akcijas 1989–1993 metais, o pažeidimas truko nuo 1999 m. spalio 31 d. iki 2000 m. birželio 30 d., taigi gerokai vėliau nei GQ tapo visiškai RQ priklausanti dukterinė bendrovė.

45. Apeliančios tvirtina, kad tas faktas, jog skundžiamojo sprendimo 72 punkte Bendrasis

Teismas nurodė tik du klausimus, kuriuos RQ per aštuonerius metus 1998–2005 m. laikotarpiu svarstė dvejuose valdybos posėdžiuose, iš tikrųjų parodo, kad RQ visiškai nedarė įtakos ir nesikišo į GQ veiklą. Bendrasis Teismas nustatė, kad 1998–2000 m. RQ valdybos protokoluose išdėstyti GQ finansiniai rezultatai ir nutarimas dėl GQ priklausančių *Silquímica SA* akcijų pardavimo bei GQ nekilnojamojo turto pardavimo. Remdamasis šiuo įrodymu Bendrasis Teismas nusprendė, kad RQ valdyba atlieka svarbų vaidmenį dėl keleto esminių GQ strategijos aspektų ir daro lemiamą įtaką GQ elgesiui, taip atmesdamas ieškovių pirmojoje instancijoje tvirtinimą, kad 1998–2000 m. RQ valdybos protokoluose išdėstyti tik GQ finansiniai rezultatai²².

46. Mano nuomone, apeliantės šioje apeliacinėje byloje siekia sumenkinti 1998–2000 m. RQ valdybos protokoluose esančių įrašų apie GQ priklausančių *Silquímica* akcijų pardavimą bei GQ nekilnojamojo turto pardavimą svarbą. Atsižvelgdamas į tai, kad per procesą pirmojoje instancijoje apeliantės neinformavo Bendrojo Teismo, jog nagrinėjamuose protokoluose yra įrašai apie GQ priklausančių *Silquímica* akcijų pardavimą ir GQ nekilnojamojo turto pardavimą, bei nesant jokių

įrodymų, kad Bendrasis Teismas iškraipė nagrinėjamas faktines aplinkybes ar pažeidė taisykles dėl įrodinėjimo pareigos, manau, kad apeliančių argumentus, susijusius su skundžiamo sprendimo 72 punktu, reikia atmesti. Apeliantės iš esmės ginčija Bendrojo Teismo atliktą faktų įvertinimą, kuris, jei faktai nėra iškraipyti, nepriskiriamas Teisingumo Teismo kompetencijai apeliacinėse bylose.

47. Skundžiamo sprendimo 73 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, kad [*konfidenciali informacija*] buvo GQ valdybos pirmininkas nuo 1996 iki 2000 metų ir RQ valdybos narys nuo 1998 iki 1999 metų. Per procesą pirmojoje instancijoje siekdamas nuginčyti prezumpciją, jog RYPF ir RQ darė lemiamą įtaką GQ, apeliantės tvirtino, kad jų valdymo organuose nedalyvavo tie patys asmenys. Šiame apeliaciniame skunde apeliantės pripažįsta, kad toks [pareigų] sutapimas iš tikrųjų buvo, bet tai buvo susiję tik su vienu asmeniu ir todėl jis buvo visiškai nereikšmingo pobūdžio. Apeliantės taip pat tvirtina, kad per administracinę procedūrą Komisija žinojo apie šį sutapimą, tačiau pranešime apie kaltinimus ar ginčijamame sprendime neatsižvelgė į šį faktą kaip į aplinkybę, įrodančią RQ ir GQ kaip ekonominio vieneto egzistavimą.

22 — GQ rėmėsi tik nagrinėjamuose protokoluose nurodytais GQ finansiniais rezultatais, siekdama parodyti, kad jos vadovai parengdavo ir vykdė šios bendrovės strateginius bei komercinius planus ir RQ pateikdavo tik bendro pobūdžio informaciją. Taigi remdamasis Komisijos triplike pateiktais įrodymais, susijusiais su aptariamose protokoluose esančiais įrašais apie GQ priklausančių *Silquímica SA* akcijų pardavimą ir GQ nekilnojamojo turto pardavimą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos pateikti įrodymai patvirtina ginčijamame sprendime išdėstytą šios institucijos išvadą, jog buvo daroma lemiamą įtaką.

48. Mano nuomone, apeliantės neįrodė, kad Bendrasis Teismas iškraipė nagrinėjamus faktus ar pažeidė taisykles dėl įrodinėjimo pareigos. Taigi apeliančių argumentus, susijusius su skundžiamojo sprendimo 73 punktu, reikia atmesti. Manau, kad siekiant nuginčyti nagrinėjamą prezumpciją, pagrįstą 100 %

bendrovės akcijų valdymu, nėra reikšminga, kad Komisija nesivadovavo kitomis papildomomis faktinėmis aplinkybėmis, kurios iš tikrųjų gali patvirtinti ekonominio vieneto egzistavimą.

49. Apeliantės mano, jog skundžiamo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas neteisingai atmetė įrodymus, pateiktus siekiant patvirtinti, kad tik GQ vadovai sprendė dėl bendrovės komercinės politikos ir ją įgyvendino, taip pat jų tvirtinimą, kad informacija, kurią GQ teikė RQ, buvo susijusi tik su biudžeto ir strateginių bei komercinių planų rezultatais²³. Skundžiamo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, kad šiems tvirtinimams negalima pritarti atsižvelgiant į skundžiamame sprendime minėtą teismų praktiką²⁴.

23 — Apeliantės savo paaiškinimuose pirmojoje instancijoje tvirtino, kad atsakyme į Komisijos pranešimą apie kaltinimus jos pateikė išsamių įrodymų, parodančių, kad GQ vadovai tiek formaliai, tiek iš esmės veikė kaip šios bendrovės direktoriai bei savarankiškai sprendė dėl GQ komercinės politikos. Šie tvirtinimai buvo išsakyti siekiant nugincyti nagrinėjamą prezumpciją. Šiuo atžvilgiu ieškovės savo atsakyme į Komisijos pranešimą apie kaltinimus nurodė ne vieną GQ valdybos narių ar GQ gamyklos vadovų sudarytą ir pasirašytą sutartį dėl žaliavų tiekimo, produktų laikymo, bendradarbiavimo ir techninės pagalbos gaminant produktus bei vadovybės ir darbuotojų kolektyvines sutartis. Siekdamas nugincyti nagrinėjamą prezumpciją, apeliantės pirmojoje instancijoje taip pat tvirtino, kad GQ valdybos nariai nustatydavo metinį šios bendrovės biudžetą ir pateikdavo RQ tik bendrą informaciją apie jo vykdymą.

24 — Šiuo atžvilgiu priminsiu, kad skundžiamojo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas tik pateikia nuorodą į skundžiamame sprendime minėtą teismų praktiką. Todėl siekdamas išsamumo išnagrinėsiu visą teismų praktiką, kurią Bendrasis Teismas paminėjo iki skundžiamojo sprendimo 74 punkto, būtent 5 išnašoje minėto Sprendimo *AEG-Telefunken prieš Komisiją* 49 punktą; 6 išnašoje minėto Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 26 punktą; 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Avebe prieš Komisiją* (T-314/01, Rink. p. II-3085) 136 punktą; 2005 m. birželio 15 d. Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03) 59 punktą; 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* (T-203/01, Rink. p. II-4071) 290 punktą ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla Oyj ir kt. prieš Komisiją* (C-294/98 P, Rink. p. I-10065) 28 punktą.

50. Tik pateikdamas nuorodą į teismų praktiką Bendrasis Teismas, mano nuomone, net paviršutiniškai neišnagrinėjo, ar pirmojoje instancijoje apeliančių pateikti išsamūs įrodymai galėjo paneigti nagrinėjamą prezumpciją. Iš tikrųjų iš skundžiamo sprendimo matyti, kad Bendrasis Teismas konstatavo, jog tokie įrodymai negali paneigti nagrinėjamą prezumpcijos, vien remdamasis minėta teismų praktika. Mano nuomone, teismų praktika, kuria Bendrasis Teismas rėmėsi skundžiamame sprendime, nepagrindžia 74 punkte Bendrojo Teismo išdėstytos išvados, nes ši teismų praktika susijusi tik su galimybe patronuojančiai bendrovei priskirti jos dukterinės bendrovės elgesį, kai dukterinė bendrovė iš esmės įgyvendino patronuojančios bendrovės nurodymus, atsižvelgiant, be kita ko, į jų ekonominius ir teisinius ryšius. Ši teismų praktika taip pat susijusi su nugincijama prezumpcija ir galimybe patronuojančiai bendrovei šią prezumpciją paneigti. Todėl minėtoji teismų praktika nepagrindžia Bendrojo Teismo tvirtinimo, kad pirmojoje instancijoje apeliančių pateikti įrodymai negali paneigti prezumpcijos. Atsižvelgdamas į tai, kad Bendrasis Teismas nepateikė jokio kito vertinimo ar motyvų dėl apeliančių pateiktų konkrečių ir išsamių įrodymų, manau, kad pateikdamas skundžiamojo sprendimo 74 punkte išvadą Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą. Bendrasis Teismas apeliantėms nesudarė tinkamos galimybės užginčyti prezumpciją, o ši teisė aiškiai garantuojama Teisingumo Teismo praktikoje²⁵. Be to, Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) Teisingumo Teismas, pritardamas kiekvieno atskiro atvejo nagrinėjimui, specialiai vengė iš anksto ir apribodamas ar pateikdamas baigtinį sąrašą apibrėžti įrodymus, kurie gali būti vertinami siekiant nustatyti, ar dukterinė bendrovė pati sprendžia dėl savo elgesio rinkoje. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad reikia atsižvelgti ne tik

25 — 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 63–65 punktai.

į patronuojančios bendrovės vaidmenį dėl, be kita ko, dukterinės bendrovės kainų politikos bei gamybos ir platinimo veiklos, bet taip pat į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove²⁶. Taigi, užuot iš anksto atmetęs tam tikras įrodymų rūšis kaip nereikšmingas siekiant užginčyti nagrinėjamą prezumpciją ar tam tikrai įrodymų rūšiai suteikęs kokią nors ypatingą reikšmę, Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) Teisingumo Teismas pasirinko visa apimančią požiūrį dėl paneigiančių įrodymų. Savaime aišku, išnagrinėjus įrodymą, pateiktą siekiant nuginklinti prezumpciją, iš tikrųjų gali pasirodyti, kad jis yra visiškai šiuo atžvilgiu netinkamas.

51. Todėl skundžiamo sprendimo 74 punkte pateikta Bendrojo Teismo išvada yra naikintina. Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnį, jei apeliacinis skundas yra pagrįstas, Teisingumo Teismas panaikina Bendrojo Teismo sprendimą. Teisingumo Teismas gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Bendrajam Teismui. Manau, kad šioje bylos stadijoje šiuo klausimu galima priimti galutinį sprendimą. Todėl, mano manymu, Teisingumo Teismas turėtų priimti galutinį sprendimą.

52. Manau, kad apeliančių pirmojoje instancijoje pateikti ir šios išvados 23 išnašoje nurodyti įrodymai, kuriais buvo siekiama

paneigti nagrinėjamą prezumpciją, susiję su formalia GQ vadovų kompetencija ir jų savarankiškumu tvarkant einamuosius GQ reikalus. Apeliantės taip pat tvirtino, kad RQ buvo perduodami tik GQ finansiniai rezultatai, o ne informacija apie jos komercinę politiką. Mano nuomone, apeliančių tvirtinimus dėl finansinės informacijos reikia atmesti, nes skundžiamo sprendimo 72 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, kad RQ buvo teikiami ne tik GQ finansiniai rezultatai, bet ir kita informacija. Be to, nors galime manyti, kad GQ vadovai buvo pakankamai savarankiški tvarkant einamuosius šios bendrovės reikalus²⁷ ir iš tikrųjų ganėtinai formaliai nepriklausomi, skundžiamo sprendimo 72 punkte Bendrasis Teismas nustatė faktinę aplinkybę, kad RQ valdyba atlieka svarbų vaidmenį dėl keleto esminių GQ strategijos aspektų²⁸. Todėl išnagrinėjęs šias aplinkybes manau, kad apeliančės nepaneigė nagrinėjamos prezumpcijos.

53. Apeliantės mano, kad skundžiamo sprendimo 75 punkte nurodęs, jog aplinkybė, kad

27 — Mano nuomone, savaime toks įrodymas nėra lemiamas, nes, atsižvelgiant į visas konkrečios bylos aplinkybes, jis gali arba negali paneigti nagrinėjamą prezumpciją. Kaip generalinė advokatė J. Kokott nurodė savo išvados, pateiktos 10 išnašoje minėtoje byloje *AkzoNobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P), 89 ir 90 punktuose, nors konkretūs nurodymai, gairės arba teisės dalyvauti priimant sprendimus dėl kainų, gamybos ar platinimo veiklos arba panašūs elgesiai rinkoje svarbūs elementai yra ypač akivaizdžios nuorodos į lemiamos patronuojančios bendrovės įtakos savo dukterinės bendrovės komercinei politikai buvimą, [tačiau] jų nebuvimas nebūtinai verčia daryti išvadą dėl galimos dukterinės bendrovės autonomijos.

28 — Šios aplinkybės yra reikšmingos atsižvelgiant į tai, kad Teisingumas Teismas 10 išnašoje minėto Sprendimo *AkzoNobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) 74 punkte nusprendė, jog visi reikšmingi duomenys apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove, yra svarbūs siekiant nustatyti, ar dukterinė bendrovė pati sprendžia dėl savo elgesio rinkoje.

26 — Žr. 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 74 punktą.

RYPF įtraukia grupės finansines atskaitomybes į konsoliduotą grupės atskaitomybę, pagrindė Komisijos tvirtinimus dėl ekonominio vieneto egzistavimo, Bendrasis Teismas padarė klaidą pateikdamas teisinį GQ ir *Repsol Italia* santykių kvalifikavimą. Apeliantės tvirtina įrodžiusios, kad neišskirtinio komercinio atstovavimo santykiai tarp GQ ir *Repsol Italia* patvirtina, jog GQ buvo komerciškai nepriklausoma.

55. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad pirmasis apeliacinio skundo pagrindas turi būti iš dalies priimtas ir iš dalies atmestas. Teisingumo Teismui apeliančių pateikta apeliacinio skundo dalis dėl panaikinimo, mano nuomone, turi būti atmesta.

54. Mano nuomone, apeliantės neįrodė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ar iškreipė faktines aplinkybes, skundžiamo sprendimo 75 punkte atmesdamas apeliančių pirmojoje instancijoje [išdėstytus] tvirtinimus, kad neišskirtinio komercinio atstovavimo santykiai tarp GQ ir *Repsol Italia* įrodo, jog GQ buvo komerciškai nepriklausoma, nes jie atskleidžia GQ ir jos patronuojančių bendrovių interesų konfliktą atsižvelgiant į tai, kad GQ nusprendė padidinti kainas *Repsol Italia* kaip ir visiems kitiems platintojams, vienašališkai, nesikišant RQ bei RYPF. Bendrasis Teismas konstatavo, kad grupė rengė konsoliduotą atskaitomybę, taip pritardamas Komisijos išvadai ginčijamame sprendime, kad GQ produktų kainų padidinimas nėra GQ ir jos patronuojančių bendrovių interesų konflikto įrodymas, nes bet koks GQ apyvartos padidėjimas dėl jos produktų kainų padidėjimo taip pat padidintų RQ ir RYPF apyvartą. Manau, kad apeliantės iš tikrųjų siekia ginčyti Bendrojo Teismo atliktą faktų vertinimą ir kad jų kaltinimą dėl skundžiamo sprendimo 75 punkto reikėtų atmesti kaip nepriimtina.

B — Dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo

56. Apeliantės tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, automatiškai išplėsdamas atsakomybę už dukterinės bendrovės pažeidimą grupei vadovaujančiai patronuojančiai bendrovei. Tai buvo padaryta netinkamai išplečiant nagrinėjamą prezumpciją, pagrįstą patronuojančios bendrovės galimybe daryti lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei. Šiuo pagrindu Bendrasis Teismas pirmiausia nagrinėjamoje byloje pripažino RYPF atsakinga vien dėl to, kad ši bendrovė neįrodė „tarpinės“ bendrovės RQ savarankiškumo, o ši bendrovė savo ruožtu neįrodė, kad jos dukterinė bendrovė GQ buvo iš tikrųjų savarankiška. Remiantis šiais argumentais RYPF buvo pripažinta atsakinga už tai, kad RQ nesugebėjo paneigti savo atsakomybės už GQ elgesį. Antra, dėl Bendrojo Teismo aiškinimo atsakomybė už dukterinės bendrovės padarytus pažeidimus visada būtų priskiriama grupei valdančiai patronuojančiai bendrovei, neatsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, visų pirma į bendrovių, įsiterpusių tarp tokios dukterinės bendrovės ir nagrinėjamos patronuojančios bendrovės, skaičių, tokių tarpinių

bendrovių pobūdį, jų veiklą bei realius ekonominius ir teisinius šių bendrovių ryšius.

57. Šiuo atžvilgiu apeliančios tvirtina, kad sprendimai *Michelin prieš Komisiją*²⁹ ir *Akzo Nobel prieš Komisiją*³⁰ nenumato tokio automatiško grupę valdančios patronuojančios bendrovės daromos lemiamos įtakos išplėtimo. Sprendimas *Michelin prieš Komisiją* buvo susijęs su galimybe sunkinančia aplinkybe laikyti patronuojančios bendrovės pakartotinį pažeidimą, susijusį su skirtingų jos kontroliuojamų bendrovių elgesiu. Sprendime *Akzo Nobel prieš Komisiją* (T-330/01) Bendrasis Teismas grupę valdančiai patronuojančiai bendrovei priskyrė dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą tik tuo pagrindu, kad dukterinę bendrovę kontroliavo paprasta holdingo bendrovė, kurios vienintelis tikslas buvo valdyti dukterinės bendrovės akcijas. Apeliančios tvirtina, kad, priešingai nei minėtose bylose, nagrinėjamu atveju RYPF nėra nei GQ patronuojanti bendrovė, nei jos akcijų savininkė. Be to, RYPF netvirtina GQ metinės finansinės atskaitomybės ir neskiria jos valdymo organo narių. Galiausiai nei RQ pobūdis, nei jos veikla neleidžia daryti išvados, kad ši bendrovė yra paprasčiausia tarpinė bendrovė, per kurią RYPF kontroliuoja GQ.

58. Komisija mano, kad pagal Sprendimą *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*³¹ kelių bendrovių, per kurias vykdoma kontrolė, egzistavimas neturi jokios įtakos vertinimui,

ar patronuojanti bendrovė ir dukterinė bendrovė sudaro ekonominį vienetą. Komisijos teigimu, ši nuostata buvo patvirtinta naujiausioje Bendrojo Teismo praktikoje, būtent sprendimuose *Michelin prieš Komisiją*³² ir *Akzo Nobel prieš Komisiją* (T-330/01)³³. Sprendime *Akzo Nobel prieš Komisiją* (T-330/01) Bendrasis Teismas atmetė *Akzo* tvirtinimus, kad jai prezumpcija netaikoma, atsižvelgiant į tai, kad ji buvo holdingo bendrovė, nevykdanti gamybos ar prekybos veiklos, bei dėl jos „tolimo“ ar „netiesioginio“ pobūdžio kontrolės. Be to, Komisija nurodo, kad generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje byloje *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P)³⁴ Teisingumo Teismui siūlė atmesti apeliacinių skundą dėl Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (T-112/05)³⁵, priimto byloje, kurioje patronuojanti bendrovė kontroliavo netiesiogiai per tarpines bendroves. Komisija taip pat mano, kad antrasis apeliacinio skundo pagrindas yra nereikšmingas, nes skundžiamo sprendimo dalis, kurioje nurodoma, kad RYPF su GQ sudarė ekonominį vienetą, nebuvo ginčijama.

59. Antruoju apeliacinio skundo pagrindu apeliančios siekia nagrinėjamoje byloje atriboti RYPF nuo GQ padaryto pažeidimo, visų pirma pabrėždamos RQ vaidmenį GQ atžvilgiu, kaip antai aplinkybę, kad RQ skiria GQ valdymo organo narius ir tvirtina šios bendrovės metinę finansinę atskaitomybę.

29 — Minėtas 24 išnašoje.

30 — 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Akzo Nobel prieš Komisiją* (T-330/01, Rink. p. II-3389).

31 — Minėtas 6 išnašoje.

32 — Minėtas 24 išnašoje.

33 — Minėtas 30 išnašoje.

34 — Minėta 10 išnašoje.

35 — Minėtas 6 išnašoje.

60. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką ES konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai ir sąvoka „įmonė“ apima bet kurį ūkinę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus. Teisingumo Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad sąvoka „įmonė“ turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jei teisiniu požiūriu ši ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų. Kai toks ūkio subjektas pažeidžia konkurencijos normas, remdamasis asmeninės atsakomybės principu jis turi atsakyti už šį pažeidimą. ES konkurencijos teisės pažeidimas turi būti vienareikšmiai inkriminuotas juridiniam asmeniui, kuriam galės būti skirtos baudos, o pranešimas apie kaltinimus turi būti adresuotas šiam asmeniui. Taip pat svarbu, kad pranešime apie kaltinimus būtų nurodyta, kokių statusu juridinis asmuo kaltinamas dėl tariamų faktinių aplinkybių³⁶.

61. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad juridinis asmuo, kaip antai bendrovė, kuris tiesiogiai nedalyvavo darant pažeidimą, tam tikromis aplinkybėmis vis tiek gali būti nubaustas už šį pažeidimą³⁷. Sprendime

Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją (C-97/08 P) Teisingumo Teismas pabrėžė tai, kad tuo atveju, kai patrunuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto nariai, patrunuojanti bendrovė gali būti pripažinta atsakinga už jos dukterinės bendrovės pažeidimą, nepaisant to, kad ji asmeniškai nedalyvavo darant pažeidimą³⁸. Tai gi nustatyti, ar įmonių grupei priklausančios bendrovės sudaro tą patį ekonominį vienetą, ypač svarbu, be kita ko, sprendžiant atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą priskyrimo klausimą³⁹. Šis klausimas konkurencijos teisės įgyvendinimą užtikrinančioms institucijoms, kaip antai Komisijai, neabejotinai tapo gerokai paprastesnis ir lengvesnis dėl nugincijamos prezumpcijos, kad patrunuojanti bendrovė, kuri visiškai kontroliuoja dukterinę bendrovę, daro tokiai bendrovei lemiamą įtaką ir todėl jos abi sudaro tą patį ekonominį vienetą. Iš tikrųjų manau, kad nagrinėjamos prezumpcijos funkcija, kaip ją paaikšino generalinė advokatė J. Kokott savo išvadoje byloje *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P)⁴⁰, yra palengvinti veiksmingą konkurencijos teisės įgyvendinimą, kartu padidinant teisinį tikrumą, atsižvelgiant į tai, kaip lengvai ši prezumpcija atsiranda.

38 — Žr. sprendimo 59 punktą.

39 — Be to, pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos normų, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 23 straipsnio 2 dalies a punktą Komisija savo sprendimu gali skirti baudas įmonėms, jeigu jos tyčia ar dėl neatšargumo pažeidžia SESV 101 ar 102 straipsnio nuostatas. Vienai įmonei – pažeidimo dalyvei – skiriama bauda negali viršyti 10% jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais. Tai gi įmonės nustatymas gali turėti įtakos baudos dydžiui. Be to, įmonėms skiriamos baudos pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą gali būti padidintos, jei yra sunkinančių aplinkybių, kaip antai, jeigu įmonė pakartotinai padaro tokį patį ar panašų pažeidimą po to, kai Komisija ar nacionalinė konkurencijos institucija nustatė, kad ši įmonė pažeidė SESV 101 ar 102 straipsnio nuostatas. Žr. 2007 m. vasario 8 d. Sprendimą *Groupe Danone prieš Komisiją* (C-3/06 P, Rink. p. I-1331). Taip pat žr. Komisijos pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairių (OL C 210, 2006, p. 2) 28 punktą. Įmonei skiriama bauda tam tikromis aplinkybėmis gali būti gerokai padidinta dėl ankstesnio konkurencijos teisės pažeidimo, kurį padarė grupei priklausanči dukterinė bendrovė.

40 — Minėta 10 išnašoje

36 — 10 išnašoje minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P) 54–57 punktai.

37 — Žr. 5 išnašoje minėto Sprendimo *AEG-Telefunken prieš Komisiją* 49 punktą. Pagal analogiją žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.* (C-280/06, Rink. p. I-10893) 40 ir paskesnius punktus.

62. Manau, kad patronuojanti bendrovė (RYPF), kuri turi 100% dukterinės bendrovės (RQ) akcijų, kai ši bendrovė savo ruožtu turi 100% kitos bendrovės (GQ) akcijų, neabejotinai gali daryti lemiamą įtaką pastarajai bendrovei (GQ)⁴¹ ir todėl taikoma nuginčijama prezumpcija, kad patronuojanti bendrovė (RYPF) iš tikrųjų daro tokią įtaką. Visiškai priklausančių bendrovių, įsiterpusių tarp įmonių grupę valdančios patronuojančios bendrovės ir dukterinės bendrovės, kuri dalyvavo darant konkurencijos teisės pažeidimą, skaičius neturėtų būti kliūtis prezumpcijai atsirasti. Mano nuomone, tais atvejais, kai yra visiškai priklausančių dukterinių bendrovių „grandinė“, grupę valdančios patronuojančios bendrovės galimybė daryti lemiamą įtaką kiekvienai dukterinei bendrovei ir joms visoms, visų pirma dukterinei bendrovei, kuri dalyvavo darant pažeidimą, nekelia abejonių. Kuomet viena bendrovė visiškai priklauso, nors ir netiesiogiai, kitai bendrovei, turėtų kilti nagrinėjama prezumpcija, nes tokiais atvejais bendrovių organizacinė struktūra iš principo neturi lemiamos reikšmės.

63. Todėl nematau jokios priežasties, kodėl nagrinėjama prezumpcija neturėtų būti taikoma šios bylos faktinėms aplinkybėms. Dar kartą reikia pabrėžti, kad prezumpcija yra nuginčijama. Grupę valdančiai patronuojančiai bendrovei turi būti sudaryta galimybė pateikti įrodymų siekiant paneigti prezumpciją, kad ši bendrovė daro lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių elgesiui. Iš tikrųjų, jei grupę valdanti patronuojanti bendrovė gali įrodyti, kad pažeidimą padariusi dukterinė bendrovė ar viena iš tarp patronuojančios bendrovės ir pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės „įsiterpusių“ bendrovių savarankiškai sprendžia dėl savo elgesio rinkoje, tai nutrauktų atsakomybės grandinę ir grupę valdanti patronuojanti bendrovė galėtų būti nepripažinta atsakinga už konkurencijos teisės pažeidimą.

41 — Ir RQ.

64. Mano nuomone, jeigu būtų nuspręsta kitaip, tai pažeistų nuginčijamą prezumpciją, taigi ir jos funkciją užtikrinti veiksmingą konkurencijos teisės įgyvendinimą, nes patronuojančios bendrovės, pasinaudodamos įmonių restruktūrizavimu, galėtų išvengti atsakomybės už pažeidimus, kuriuos darant dalyvavo jų dukterinės bendrovės⁴². Toks strateginis įmonių restruktūrizavimas taip pat galėtų netiesiogiai apriboti Komisijos įgaliojimus skirti baudas ir taip sumenkinti baudų atgrasantį poveikį⁴³.

65. Todėl manau, kad antrasis apeliacinio skundo pagrindas turi būti atmestas.

V — Dėl bylinėjimosi išlaidų

66. Pagal Procedūros reglamento 122 straipsnio pirmą pastraipą, jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas ir pats Teisingumo Teismas

42 — Nors tam tikrais atvejais būtų galima pakankamai lengvai nustatyti ir atmesti apgaulingas struktūras, kurios sukurtos siekiant išvengti prezumpcijos taikymo, manau, kad daugeliu atvejų tokios galimybės nebūtų, pirmiausia tuomet, kai visiškai kontroliuojama dukterinė bendrovė nėra vien holdingo bendrovė, ir todėl prezumpcija bei jos privalumai būtų panaikinti.

43 — Visai neseniai Teisingumo Teismas pabrėžė už ES konkurencijos normų pažeidimus skiriamų baudų atgrasomąjį tikslą ir poreikį užtikrinti, kad šiam tikslui nebūtų pakenkta ar kad jo nepaverstų niekais įmonių restruktūrizacija (37 išnašoje minėtas Sprendimas *ETI ir kt.*; 2007 m. birželio 7 d. Sprendime *Britannia Alloys & Chemicals prieš Komisiją* (C-76/06 P, Rink. p. I-4405, 22–29 punktai) ir 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Coop de France bétail et viande ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos C-101/07 P ir C-110/07 P, Rink. p. I-10193, 96–98 punktai)).

priima galutinį sprendimą byloje, išlaidų klausimą sprendžia šis teismas.

68. Kadangi šioje byloje per apeliacinį procesą dalis apeliančių ir Komisijos reikalavimų atmetama, abi jos turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas šioje instancijoje.

67. Pagal minėto reglamento 69 straipsnio 2 dalį, kuri apeliaciniame procese taikoma pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Tačiau pagal to paties reglamento 69 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Teisingumo Teismas gali nurodyti kiekvienai šaliai padengti savo išlaidas.

69. Tačiau kadangi apeliančių ieškinys dėl panaikinimo atmetas, reikia patvirtinti skundžiamo sprendimo rezoliucinės dalies 2 punktą, kiek tai susiję su bylinėjimosi pirmojoje instancijoje išlaidomis.

VI — Išvada

70. Todėl manau, kad Teisingumo Teismas turėtų:

— panaikinti 2008 m. gruodžio 18 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (šeštoji kolegija) sprendimą *General Química ir kt. prieš Komisiją* (T-85/06) tiek, kiek juo pripažįstama, kad *General Química* solidariai su *Repsol Química* *General Química*,

— atmesti likusią apeliacinio skundo dalį,

- atmesti *General Química, Repsol Química* ir *Repsol YPF* ieškinį dėl 2005 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimo 2006/902/EB dėl [EB] 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros *Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc.* (buvusios *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation* (buvusios *Crompton Corporation*), *General Química SA, Repsol Química SA* ir *Repsol YPF SA* atžvilgiu (byla COMP/F/C.38.443 – Cheminės medžiagos kaučiuko pramonei) panaikinimo,
- nurodyti kiekvienai šaliai padengti savo patirtas bylinėjimosi apeliacinėje instancijoje išlaidas ir priteisti iš *General Química, Repsol Química* ir *Repsol YPF* visas bylinėjimosi pirmojoje instancijoje išlaidas.